

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

برنامه درسی

مقطع کارشناسی ارشد

رشته فقه سیاسی

گروه علوم حوزه ای-دانشگاهی

کمیته فقه و حقوق

مصوبه هشتصد و پانزدهمین جلسه شورای برنامه‌ریزی آموزش عالی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مورخ ۱۳۹۱/۰۹/۳۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّمَّانِ الرَّحِيمِ

برنامه درسی مقطع کارشناسی ارشد رشته فقه سیاسی

کمیته تخصصی: فقه و حقوق

گروه: علوم حوزه ای-دانشگاهی

گرایش:

رشته: فقه سیاسی

کد رشته:

مقطع: کارشناسی ارشد

شورای برنامه ریزی آموزش عالی، در هشتصد و پانزدهمین جلسه مورخ ۱۳۹۱/۹/۳۰ خود، برنامه درسی مقطع کارشناسی ارشد رشته فقه سیاسی را تصویب کرد.

ماده ۱: برنامه درسی مقطع کارشناسی ارشد رشته فقه سیاسی، از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند، لازم الاجراء است:

(الف) دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اداره می شوند.

(ب) مؤسساتی که با اجازه رسمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و بر اساس قوانین تأسیس می شوند و تابع مصوبات شورای گسترش آموزش عالی هستند.

(ج) مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده ۲: این برنامه از تاریخ ۱۳۹۱/۹/۳۰ برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می شوند، لازم الاجراء است.

ماده ۳: برنامه درسی مقطع کارشناسی ارشد فقه سیاسی در سه فصل: مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس برای اجراء به دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی ابلاغ می شود.

رأی صادره جلسه ۸۱۵ شورای برنامه ریزی آموزش عالی مورخ ۹۱/۹/۳۰ درخصوص برنامه درسی مقطع کارشناسی ارشد رشته فقه سیاسی:

۱. برنامه درسی مقطع کارشناسی ارشد رشته فقه سیاسی که از طرف دانشگاه باقر العلوم ع پیشنهاد شده بود، با اکثریت آراء به تصویب رسید.
۲. این برنامه از تاریخ تصویب به مدت پنج سال قابل اجراء است و پس از آن نیازمند بازنگری است.

حسین نادری منش

سعید قدیمی

نایب رئیس شورای برنامه ریزی آموزش عالی

دبیر شورای برنامه ریزی آموزش عالی

باسمه تعالی

مشخصات کلی برنامه و سرفصل‌های دوره کارشناسی ارشد رشته فقه سیاسی

مقدمه و ضرورت

تأسیس نظام مقدس جمهوری اسلامی بر پایه آموزه‌ها و معارف دینی و بر اساس نظریه ولایت فقیه، فقه سیاسی را در کانون تأملات فکری در حوزه اندیشه سیاسی قرار داد. گذشت بیش از سه دهه از تجربه عملی جمهوری اسلامی و ظهور برخی پرسش‌های علمی ناظر بر این تجربه، ضرورت پرداختن به این رشته علمی را در محافل علمی و دانشگاهی آشکار ساخته و پیرو آن وجود مراکز تحقیقاتی و تدوین و نشر آثار متعدد در این زمینه، امکات تأسیس این رشته را فراهم کرده است. از این رو برنامه کارشناسی ارشد فقه سیاسی با همکاری اساتید متخصص این رشته و با در نظر گرفتن نیاز جامعه به این زمینه مطالعاتی با مشخصات و اهداف زیر تدوین یافته است.

اهداف کلی دوره

- توانمندی برای پژوهش در زمینه مطالعات فقه سیاسی.
- زمینه سازی برای اجتهاد و نظریه پردازی در حوزه فقه سیاسی در مقطع دکتری.
- توانا شدن برای دفاع علمی از برتری‌های سیاسی اسلام و پاسخگویی به سوالات و شبهات.
- تربیت مدرس برای مراکز علمی.

مشخصات دوره و شکل نظام

دوره کارشناسی ارشد فقه سیاسی چهار نیمسال تحصیلی خواهد بود و هر دانشجو باید ۳۲ واحد درسی را در قالب دروس تخصصی، اختیاری و پایان‌نامه طبق برنامه درسی زیر بگذراند:

- دروس تخصصی ۱۶ واحد
- دروس اختیاری ۱۰ واحد
- دروس جبرانی ۱۰ واحد
- پایان نامه ۶ واحد
- جمع ۳۲ واحد

تذکر: برای افرادی که فارغ التحصیل کارشناسی علوم سیاسی نباشند تا سقف ۱۰ واحد پیشنیاز از میان دروس رشته علوم سیاسی در مقطع کارشناسی توسط گروه و به شرح جدول (شماره ۳) ارائه خواهد شد.

شرط ورود به دوره

- شرط ورود به دوره، دارا بودن مدرک تحصیلی سطح ۲ حوزه علمیه است.

محتوای آموزشی و پژوهشی

محتوای آموزشی دوره، مجموعه‌ای از مطالب نظری است که مهارت پژوهشی و توانایی نظریه‌پردازی در رشته فقه سیاسی را تأمین می‌نماید. افزون بر دروس نظری، توان پژوهشی و نظریه‌پردازی دانشجویان از طریق انجام پایان‌نامه در موضوعات تخصصی فقه سیاسی، فعالیت‌های پژوهشی و سمینارهای علمی تقویت خواهد شد.

جدول (۱) عناوین و مشخصات دروس تخصصی

پیشنیاز	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	عملی	نظری	جمع			
-	-	۳۲	۳۲	۲	روش شناسی فقه سیاسی	۰۱
-	-	۳۲	۳۲	۲	قواعد فقه سیاسی	۰۲
-	-	۳۲	۳۲	۲	فقه سیاست خارجی و روابط بین الملل	۰۳
-	-	۳۲	۳۲	۲	فقه سیاسی و نظام سیاسی قدیم	۰۴
۰۴	-	۳۲	۳۲	۲	فقه سیاسی و نظام سیاسی معاصر	۰۵
-	-	۳۲	۳۲	۲	سمینار فقه سیاسی و مسایل مستحدثه	۰۶
-	-	۳۲	۳۲	۲	فقه امنیت	۰۷
-	-	۳۲	۳۲	۲	فقه سیاسی تطبیقی	۰۸
-	-	-	-	۶	پایان نامه	۰۹
		۲۵۶	۲۵۶	۲۲	جمع	

جدول (۲) عناوین و مشخصات دروس اختیاری^۱

پیشنیاز	ساعت			تعداد	نام درس	ردیف
	عملی	نظری	جمع			
-	-	۳۲	۳۲	۲	روش تحقیق در علوم سیاسی	۱۰
-	-	۳۲	۳۲	۲	آیات الاحکام سیاسی	۱۱
-	-	۳۲	۳۲	۲	مبانی کلامی فقه سیاسی	۱۲
-	-	۳۲	۳۲	۲	متون فقه سیاسی	۱۳
-	-	۳۲	۳۲	۲	مبانی فقهی قانون اساسی جمهوری اسلامی	۱۴
-	-	۳۲	۳۲	۲	تاریخ تحول فقه سیاسی	۱۵
-	-	۳۲	۳۲	۲	فقه سیاسی امام خمینی (ره) ^۲	۱۶
-	-	۳۲	۳۲	۲	فقه سیاسی مقام معظم رهبری ^۳	۱۷

۱. دانشجویان از میان دروس اختیاری فوق ۱۰ واحد را باید بگذرانند.

۲. مباحث مربوط به ولایت فقیه در ضمن سرفصل دروس فقه سیاسی امام خمینی (ره) و فقه سیاسی مقام معظم رهبری ارائه خواهد شد.

۳. مباحث مربوط به ولایت فقیه در ضمن سرفصل دروس فقه سیاسی امام خمینی (ره) و فقه سیاسی مقام معظم رهبری ارائه خواهد شد.

جدول (۳) دروس جبرانی

پیشنیاز	ساعت			تعداد واحد	نام درس	کد درس
	عملی	نظری	جمع			
-	-	۳۲	۳۲	۲	مبانی علم سیاست	۱۸
-	-	۳۲	۳۲	۲	اصول و روابط بین الملل	۱۹
-	-	۳۲	۳۲	۲	جامعه شناسی اسلام و ایران	۲۰
-	-	۳۲	۳۲	۲	جامعه شناسی سیاسی	۲۱
-	-	۳۲	۳۲	۲	اندیشه‌های سیاسی در قرن بیستم	۲۲
-	-	۳۲	۳۲	۲	حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران	۲۳
-	-	۳۲	۳۲	۲	زبان تخصصی	۲۴

روش شناسی فقه سیاسی

دروس پیشنهادی: ندارد.	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد:	عنوان درس به فارسی: روش شناسی فقه سیاسی عنوان درس به انگلیسی: Methodology of Political Jurisprudence	
	عملی			۲ واحد		
	نظری*	تخصصی		تعداد ساعت: ۳۲		
	عملی					
	نظری	اختیاری				
	عملی					
☐ ندارد		☐ آموزش تکمیلی: دارد				
☐ سفر علمی		☐ کارگاه			☐ آزمایشگاه ☒ سمینار	

هدف:

آشنایی دانشجویان با روش استنباط و اجتهاد در فقه سیاسی و چگونگی تولید فتاوی و احکام حکومتی از منابع شرعی در چهارچوب مسایل فقه سیاسی.

سرفصل یا روئوس مطالب:

۱. مفاهیم و کلیات

- تعریف روش شناسی
- موضوع روش شناسی
- فایده روش شناسی
- تعریف دلیل شرعی و حجت
- اجتهاد (اجتهاد عام، اجتهاد خاص، اجتهاد در عصر صحابه، اجتهاد اصحاب امامان)
- مشروعیت اجتهاد
- منابع اجتهاد
- تحول در اجتهاد
- ادوار اجتهاد
- تفاوت فقاقت و اجتهاد

- تفاوت فتوا و حکم حکومتی
- قواعد و اصول عملیه
- فلسفه فقه
- فلسفه فقه سیاسی

۲. مبادی روشی فقه سیاسی

- حجیت و جایگاه قرآن در فقه سیاسی
- حجیت و جایگاه سنت در فقه سیاسی
- حجیت و جایگاه اجماع در فقه سیاسی
- حجیت و جایگاه عقل در فقه سیاسی
- مفهوم شناسی عقل در علم اصول
- حجیت عقل
- جایگاه سیره عقلا در فقه سیاسی
- ملازمه حکم عقل و شرع
- عرف و نقش آن در تشریح احکام
- تعریف عرف
- حجیت عرف
- جایگاه عرف در فقه سیاسی
- مصلحت و نقش آن در استنباط احکام شرعی و حکومتی
- تعریف مصلحت
- منبع تشخیص مصلحت
- حجیت مصلحت در فقه شیعه
- ضوابط تشخیص مصلحت
- جایگاه مصلحت در اصول فقه سیاسی
- انسداد و انفتاح و نقش آن در فقه سیاسی
- تعریف انسداد و انفتاح
- اجتهاد انسدادی و انفتاحی
- مقاصد الشریعه و تأثیر آن در فقه سیاسی
- رابطه فقه سیاسی با علوم بشری

- نگرش نظام‌نگر، کل‌نگر و یا سیستمی به دین و نقش آن در فقه سیاسی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
+	+	+	+

منابع:

- ۱- جمعی از نویسندگان، روش‌شناسی دانش سیاسی در تمدن اسلام، به اهتمام داود فیروزی، قم، نشر: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۷.
- ۲- سید صادق حقیقت، روش‌شناسی علوم سیاسی، قم، نشر: دانشگاه مفید، ۱۳۸۵.
- ۳- جمعی از نویسندگان، روش‌شناسی در مطالعات سیاسی اسلام، به اهتمام علی‌اکبر علیخانی، تهران، نشر: دانشگاه امام صادق(ع)، ۱۳۸۶.
- ۴- محمدحسین جمشیدی، روش‌شناسی شناخت اندیشه‌های سیاسی، نشر: کلبه معرفت، ۱۳۸۵.
- ۵- سعید قماش، جایگاه عقل در استنباط احکام، نشر: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۶.
- ۶- حسنعلی علی‌اکبریان، معیارهای بازشناسی احکام ثابت و متغیر در روایات، ۲ جلد، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۶.
- ۷- اصول فقه حکومتی، رضا اسلامی.
- ۸- ویژگی‌های اجتهاد و فقه پویا، علی رضا فیض.
- ۹- احکام حکومتی و مصلحت، سیف‌الله صرامی.
- ۱۰- فقه و عقل، ابوالقاسم علیدوست.
- ۱۱- فقه و مصالح عرفی، حسین صابری.
- ۱۲- تشخیص مصلحت نظام (از دیدگاه فقهی - حقوقی)، محمد جواد ارسطو.
- ۱۳- منابع اجتهاد از دیدگاه اسلامی، ابراهیم جناتی.

قواعد فقه سیاسی

دروس پیشیاز: ندارد.	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد	عنوان درس به فارسی: قواعد فقه سیاسی عنوان درس به انگلیسی: Rules of Political Jurisprudence
	عملی			واحد:	
	نظری*	تخصصی		۲ واحد	
	عملی				
	نظری	اختیاری		تعداد	
	عملی			ساعت:	
				۳۲	
☐ ندارد		☐ آموزش تکمیلی: دارد			
سفر	☐ کارگاه	☐ آزمایشگاه	☐ علمی		
		☒ سمینار			

هدف:

آشنایی با قواعد فقه سیاسی و کاربرد آنها در عرصه سیاست

سرفصل یا روئوس مطالب:

۱. کلیات

- تعریف قاعده فقهی و تفاوت آن با ضابطه و مسأله فقهی و قاعده اصولی
- پیشینه و تاریخچه نگارش قواعد فقهی
- انواع قواعد فقهی
- منابع قواعد فقهی
- کاربرد قواعد فقهی در استنباط

۲. قواعد فقه سیاسی

- تعریف قاعده فقه سیاسی
- منابع قاعده فقه سیاسی
- کاربرد قاعده فقه سیاسی

۳. انواع قواعد فقه سیاسی

- قواعد خاص فقه سیاسی مانند قاعده حفظ نظام، نفی سبیل، صلح، عدم ولایت
- قواعد پرکاربرد در فقه سیاسی مانند قاعده مصلحت، دفع افسد به فاسد، عدالت
- قواعدی که به یکسان در فقه سیاسی و دیگر اقسام فقه کاربرد دارد مانند قاعده تقیه، الزام، حرمت جان و مال مسلمان، سلطنت ...

روشن ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
+	+	+	+

منابع:

- ۱- فقه سیاسی، ج ۵ (قواعد فقهی) از عمید زنجانی
- ۲- قواعد فقه سیاسی، شریعتی
- ۳- فقه سیاسی، ابوالفضل شکوری
- ۴- کتب قواعد فقهی که به صورت عام بحث کرده‌اند
- ۵- قواعد فقهی، فاضل لنکرانی
- ۶- قواعد فقهی، ناصر مکارم شیرازی
- ۷- قواعد فقهی، سید حسن بجنوردی
- ۸- قواعد فقهی، سید کاظم مصطفوی

فقه سیاست خارجی و روابط بین‌الملل

دروس پیشیناز: ندارد.	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد:	عنوان درس به فارسی: فقه سیاست خارجی و روابط بین‌الملل عنوان درس به انگلیسی: Foreign Policy and International Relations Jurisprudence
	عملی			۲ واحد	
	نظری*	تخصصی			
	عملی				
	نظری	اختیاری			
	عملی			تعداد ساعت: ۳۲	
☐ ندارد ☐ آموزش تکمیلی: دارد ☐ آزمایشگاه ☐ کارگاه ☐ سفر علمی ☒ سمینار					

هدف:

آشنایی با فقه سیاسی و قواعد آن در حوزه سیاست خارجی دولت اسلامی و روابط بین‌الملل

سرفصل یا رئوس مطالب:

۱. فقه سیاست خارجی

- مبانی فقهی سیاست خارجی دولت اسلامی
- اصول و قواعد فقهی سیاست خارجی دولت اسلامی از جمله مصلحت، نفی سبیل، وفای به عهد،
- همزیستی مسالمت‌آمیز و ...
- نسبت اصول و قواعد فقهی سیاست خارجی دولت اسلامی با یکدیگر
- منافع ملی دولت اسلامی و مسئولیت‌های فراملی آن
- اهداف سیاست خارجی دولت اسلامی
- ابزارهای سیاست خارجی دولت اسلامی (سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و...)

۲. فقه روابط بین‌الملل

- معیارها و شاخص‌های روابط بین‌الملل از دیدگاه فقه سیاسی از قبیل مساوات، عدم مداخله،
- همزیستی مسالمت‌آمیز، احترام متقابل و...

- فقه و ماهیت روابط بین‌الملل
- فقه و اصول هنجاری حاکم بر روابط بین‌الملل از قبیل اخلاق، عدالت و...
- جایگاه دولت اسلامی در روابط بین‌الملل
- دولت اسلامی، جهان وطنی و جهانی شدن
- دولت اسلامی و سازمانهای بین‌المللی
- ۳. جنگ و صلح در روابط بین‌الملل از دیدگاه فقه

- حکم شرعی
- سیاست درقرآن کریم
- پیشینه استنباط احکام سیاسی از قرآن کریم
- جایگاه مطالعات تفسیر سیاسی درعلوم اسلامی
- معرفی مهمترین آثار مربوط به آیات الاحکام سیاسی
- ۴. مباحث نظری و روش شناختی

- مبانی نظری و پیش فرض های هستی شناختی، معرفت شناختی، انسان شناختی، جامعه شناختی و غایت شناختی فهم و تفسیر آیات الاحکام سیاسی
- مبانی استنباط آیات الاحکام سیاسی
- روش شناسی استنباط آیات الاحکام سیاسی
- اصول وقواعد سیاست درقرآن کریم
- اهداف و مقاصد سیاست درقرآن کریم

۵. طبقه بندی آیات الاحکام سیاسی

- آیات الاحکام سیاسی درزمینه حاکمیت و دولت
- آیات الاحکام سیاسی درزمینه حقوق و آزادی های مردم
- آیات الاحکام سیاسی درزمینه سیاست داخلی
- آیات الاحکام سیاسی درزمینه سیاست خارجی
- توجه: این درس لازم است درنیمسال اول گذرانده شود.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
+	+	+	+

منابع:

- ۱- فقه سیاسی (اصول سیاست خارجی)، ابوالفضل شکوری
- ۲- اسلام و حقوق بین الملل عمومی، دفتر همکاری حوزه
- ۳- فقه سیاسی (حقوق معاهدات بین المللی و دیپلماسی در اسلام، عمید زنجانی
- ۴- امنیت در اسلام (جلد ۲) دکتر محمود منجود (ترجمه عباس جلالی)
- ۵- القانون والعلاقات الدولية فی الاسلام، صبحی رجب محمصانی
- ۶- دراسات فقهية: العلاقات الدولية فی الاسلام، محمد ابوزهرة
- ۷- روابط بین الملل از دیدگاه امام خمینی، قربانعلی قربانزاده
- ۸- روابط بین الملل در اسلام، عبدالله جوادی آملی
- ۹- صلح و منازعه در روابط خارجی دولت اسلامی، حسین ارجینی
- ۱۰- فقه المتغیرات فی علائق الدولة الاسلامیة بغير المسلمین، سعد بن مطر عثیبی
- ۱۱- العلاقات الدوليّة للدولة الاسلامیة (مقارنة)، سعید عبدالله مهتری
- ۱۲- الاسلام والعلاقات الدولية، محمد صادق عقیفی
- ۱۳- الاصول العامة للعلاقات الدوليّة فی الاسلام وقت السلم، احمد عبدالونیس شتا
- ۱۴- مبانی، اصول و اهداف سیاست خارجی دولت اسلامی، صادق حقیقت
- ۱۵- مبانی فقهی روابط بین الملل، محمود علوی
- ۱۶- مرزهای ارتباط با کفار، مهدی مهریزی
- ۱۷- العلاقات الدولية فی الفقه الاسلامی، عارف خلیل ابوعید
- ۱۸- تسلیم المطلوبین بین الدول و احکام فی الفقه الاسلامی، زیاد عابد مشوخی
- ۱۹- الدبلوماسية الاسلامیة، محمد عبدالرحمن.

فقه سیاسی و نظام سیاسی کلاسیک

عنوان درس به فارسی:	تعداد واحد: ۲ واحد	عنوان درس به انگلیسی: Political Jurisprudence and Classic Political Systems	نوع واحد	جبرانی	نظری	دروس پیشنهادی: ندارد.
				تخصصی	عملی	
	تعداد ساعت: ۳۲			اختیاری	نظری*	
					عملی	
☐ ندارد ☐ آموزش تکمیلی: دارد ☐ آزمایشگاه ☐ کارگاه ☐ سفر علمی ☐ آزمایشگاه ☒ سمینار						

هدف:

آشنایی با گونه‌های نظام سیاسی جدید اسلامی و ویژگی‌های آنها و نیز نظریه‌های فقهی سیاسی درباره آنها.

سرفصل یا رئوس مطالب:

۱. مفاهیم و کلیات
 - نظام سیاسی جدید و ارکان آن
 - تمایز نظام سیاسی جدید از نظام سیاسی قدیم
 - دوران جدید و نظریه‌پردازی فقهی سیاسی درباره نظام سیاسی
۲. فقه سیاسی شیعه و نظام سیاسی جدید اسلامی
 - ولایت فقیه و نظم سلطانی مشروطه؛ مبانی، ادله و ساختار نظام سیاسی
 - ولایت مطلقه فقیه و نظام جمهوری اسلامی؛ مبانی، ادله و ساختار نظام سیاسی
 - ولایت انتخابی فقیه؛ مبانی، ادله و ساختار نظام سیاسی
 - ولایت عامه انتصابی شورای مراجع تقلید، ادله و ساختار نظام سیاسی
 - خلافت مردم، نظارت مرجعیت، ادله و ساختار نظام سیاسی
 - ولایت امت و دولت انتخابی اسلامی، ادله و ساختار نظام سیاسی
۳. فقه سیاسی اهل سنت

- نظریه خلافت نو؛ مبانی، ادله و ساختار نظام سیاسی
- نظریه تنویدموکراسی (دموکراسی الهی)؛ مبانی، ادله و ساختار نظام سیاسی
- نظریه دموکراسی اسلامی؛ مبانی، ادله و ساختار نظام سیاسی
- نظریه شوراکراسی؛ مبانی، ادله و ساختار نظام سیاسی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
+	+	+	-

منابع:

- ۱- ابو فارس، محمد عبد القادر، النظام السیاسی فی الاسلام؛ عمان، دارالفرقان.
- ۲- ابی علی، الاحکام السلطانیة، قم، مکتب الاعلام الاسلامی، ۱۴۰۶.
- ۳- امام خمینی، ولایت فقیه، موسسه تنظیم و نشر امام خمینی، ۱۳۷۹.
- ۴- جوادی آملی، ولایت فقیه ولایت عدالت و فقاہت، قم، نشر اسراء، ۱۳۸۷.
- ۵- شاوی، توفیق محمد، فقه الحکومة الاسلامیة بین السنتة و الشیعة، منشورات العصر الجدید، ۱۹۹۵.
- ۶- فیرحی، داود، نظام سیاسی و دولت در اسلام، تهران، سمت، ۱۳۸۴.
- ۷- میر احمدی، منصور و دیگران، درس گفتارهایی در فقه سیاسی، قم، پژوهشگاه فرهنگ و علوم اسلامی، ۱۳۸۹.

فقه سیاسی و نظام سیاسی معاصر

دروس پیشنهادی: فقه سیاسی و نظام سیاسی قدیم	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد:	عنوان درس به فارسی: فقه سیاسی و نظام سیاسی معاصر عنوان درس به انگلیسی: Political Jurisprudence and Contemporary Political Systems		
	عملی			۲ واحد			
	نظری*	تخصصی		تعداد واحد		ساعت: ۳۲	
	عملی						
	نظری	اختیاری					آموزش تکمیلی: دارد ☐
	عملی						
ندارد ☐		آزمایشگاه ☐	سفر علمی ☐				
		کارگاه ☐	سمینار ☒				

هدف:

آشنایی با گونه‌های نظام سیاسی قدیم اسلامی، ویژگی‌های آنها و نیز نظریه‌های فقهی سیاسی درباره آنها

سرفصل یا رئوس مطالب:

۱. مفاهیم و کلیات
 - مفهوم و ارکان نظام سیاسی
 - تمایز نظام سیاسی اسلامی و دیگر نظام‌های سیاسی
 - فقه سیاسی و نظریه‌پردازی درباره نظام سیاسی
۲. نظام سیاسی مدینه‌النبی (ص)
۳. نظام سیاسی امامت
۴. فقه سیاسی شیعه و نظام سیاسی اسلامی در دوران غیبت
 - غیبت، نظم تقیه‌ای و آغاز نظریه‌پردازی درباره نظام سیاسی شیعه
 - ولایت فقیه و نظم سلطانی
 - ولایت فقیه و نظم سلطانی عادلانه
 - مبانی و ادله
 - ساختار نظام سیاسی

- ولایت فقیه و نظم سلطانی مآذون
- مبانی و ادله
- ساختار نظام سیاسی
- ۵. فقه سیاسی اهل سنت و نظام سیاسی اسلامی
- خلافت به مثابه نظام سیاسی آرمانی اهل سنت
- نظریه خلافت اسلامی؛ مبانی، ادله و ساختار نظام سیاسی
- نظریه سلطنت اسلامی؛ مبانی، ادله و ساختار نظام سیاسی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
+	+	+	+

منابع:

- ۱- ابوفارس، محمد عبدالقادر، نظام سیاسی در اسلام، دارالفرقان، طبع ثانی، عمان، اردن، ۱۹۸۶ ه.ق.
- ۲- امام خمینی، ولایت فقیه (حکومت اسلامی)، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۷۷.
- ۳- جوادی آملی، ولایت فقیه ولایت عدالت و فقاہت، قم، مرکز نشر اسراء، ۱۳۷۸.
- ۴- حائری، سید کاظم، بنیان حکومت در اسلام، تهران: وزارت ارشاد اسلامی، ۱۳۶۴.
- ۵- رحمان ستایش، حکومت اسلامی در اندیشه فقیهان شیعه، تهران، مرکز تحقیقات استراتژیک، ۱۳۸۳.
- ۶- شمس الدین، محمد مهدی، نظام حکومت و مدیریت در اسلام، ترجمه: مرتضی آیت الله زاده شیرازی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۵.
- ۷- عمید زنجانی، عباسعلی، فقه سیاسی، نظام سیاسی و رهبری در اسلام، تهران، امیر کبیر.
- ۸- فاروق نهبان، محمد، نظام الحکم فی الاسلام، الکویت، جامعة الکویت، ۱۹۸۷ م.
- ۹- فیرحی، داود، نظام سیاسی و دولت در اسلام، تهران: سمت، ۱۳۸۴.
- ۱۰- منتظری، حسینعلی، دراسات فی ولایة الفقیه و فقه الدولة الاسلامیة، ترجمه محمود صلواتی، مؤسسه کیهان، ۱۳۶۷.
- ۱۱- منتظری، حسینعلی، مبانی فقهی حکومت اسلامی، ج ۱، تهران: کیهان، ۱۳۶۷.
- ۱۲- مودودی، ابوالاعلی، نظام سیاسی اسلام، ترجمه رفیعی علامرودشتی، علی.

- ۱۳- مصباح یزدی، محمد تقی، نظام سیاسی اسلام، موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی، ۱۳۸۰.
- ۱۴- فقه الحکومه الاسلامیه بین السنه و الشیعه، توفیق محمد شای.
- ۱۵- درس گفتارهایی در فقه سیاسی، منصور میراحمدی و دیگران.
- ۱۶- ولایت و رهبری در اسلام، آیت الله طاهری خرم آبادی.
- ۱۷- مردم سالاری دینی، مسعودپور فرد.
- ۱۸- نظریه مردم سالاری دینی، مفهوم، مبانی و الگوی نظام سیاسی، منصور میراحمدی.

سمینار فقه سیاسی و مسائل مستحدثه

دروس پیشنهادی:	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد:	عنوان درس به فارسی: سمینار فقه سیاسی و مسائل مستحدثه عنوان درس به انگلیسی: Seminar of Political Jurisprudence and Oncoming Issues
	عملی			۲ واحد	
	نظری*	پایه			
	عملی				
	نظری	اختیاری			
	عملی				
☐ ندارد ☐ آموزش تکمیلی: دارد		☐ آزمایشگاه ☐ کارگاه		☐ سفر علمی ☒ سمینار	

هدف:

آشنایی با مسائل نوپدید در عرصه فقه سیاسی و بررسی ظرفیت‌ها و شیوه‌های پاسخ‌دهی فقه سیاسی به آنها

سرفصل یا رئوس مطالب:

۱. مفاهیم و کلیات
 - مفهوم مسأله مستحدثه
 - معیارهای مسأله مستحدثه در فقه سیاسی
 - مبانی فقهی پاسخ‌گویی به مسأله مستحدثه در عرصه فقه سیاسی
 - روش‌شناسی فقه سیاسی در مواجهه با مسائل مستحدثه (نقش زمان، مکان و مصلحت)
 - سازوکارهای توانمندسازی فقه سیاسی در پاسخ‌گویی به مسائل مستحدثه
 - وضعیت فقه سیاسی (شیعه و اهل سنت) در مواجهه با مسائل مستحدثه
۲. بررسی مسائل مستحدثه

- حقوق بشر - حقوق اقلیت‌های سیاسی - مذهبی
- سازمان‌های بین‌المللی - جهانی شدن
- سلاح‌های کشتار جمعی - تروریسم
- عملیات استشهادی - عملیات انتحاری
- حقوق زنان - آزادی

- انتخابات - احزاب
- اعتراض و شور - مطبوعات و رسانه
- تفکیک قوا - جنگ نرم
- و ...

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
+	+	+	+

منابع:

- ۱- فقه المسائل المستحدثة، علی عباس الموسوی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۸؛
- ۲- الاسلام يقود الحیات: شهید صدر؛
- ۳- مجموعه مقالات کنگره بررسی نقش زمان و مکان در اجتهاد؛
- ۴- نظارت بر قدرت در فقه سیاسی، سید سجاد ایزدهی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۷؛
- ۵- قواعد فقه سیاسی، روح الله شریعتی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۷؛
- ۶- حقوق و وظایف غیرمسلمانان در جامعه اسلامی، روح الله شریعتی، بوستان کتاب، ۱۳۸۱؛
- ۷- الاسلام والقانون الدولی الانسانی، جمعی از محققین، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۸؛
- ۸- حقوق اقلیت‌ها، عباسعلی عمید زنجانی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۶۲.

فقه امنیت

دروس پیشیاز: ندارد.	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد:	عنوان درس به فارسی: فقه امنیت عنوان درس به انگلیسی: Jurisprudence of security	
	عملی			۲ واحد		
	نظری*	تخصصی		تعداد		
	عملی			ساعت:		
	نظری	اختیاری		واحد		۳۲
	عملی					
☐ ندارد		☐ آموزش تکمیلی: دارد				
☐ سفر علمی		☐ کارگاه		☐ آزمایشگاه ☒ سمینار		

هدف:

آشنایی با نظریه‌های فقهی درباره امنیت به منظور استفاده از آنها در نظریه‌پردازی‌ها، سیاست‌گذاری‌ها، تصمیم‌سازی‌ها و برنامه‌ریزی‌ها در عرصه امنیت دولت اسلامی.

سرفصل یا روئوس مطالب:

۱. مفاهیم و کلیات
 - مفهوم امنیت و مؤلفه‌های آن
 - مفاهیم مرتبط با امنیت در فقه سیاسی از قبیل: جهاد، حرب، محارب، بغی، مفسد فی الارض، خوف، رعب، ...
 - مبانی امنیت در اسلام؛ هستی‌شناختی، انسان‌شناختی، اخلاقی و حقوقی و ...
 - اهداف امنیت در اسلام
۲. مبانی فقهی امنیت
 - امنیت در قرآن کریم
 - امنیت در سنت پیامبر(ص)
 - امنیت در سنت امامان معصوم(ع)
۳. اصول و قواعد فقهی امنیت

- اصل مشروعیت ولایت و رهبری الهی
- اصل دعوت
- اصل عدالت
- حفظ نظام
- نفی سبیل
- تقیه
- لاضرر و لاضرار
- صلح
- مصلحت
- لزوم عمل به قدر مقدور
- تقدیم اهم بر مهم
- وفای به عهد
- استیمان
- تألیف قلوب
- و ...

۴. دیدگاههای فقهی درباره امنیت

- محقق حلی
- محقق سبزواری
- امام خمینی (ره)
- مقام معظم رهبری
- و ...

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
+	+	+	+

منابع:

۱- جواهرالکلام، محمدحسن نجفی، ج ۲۱.

- ۲- روضه الانوار عباسی، محقق سبزواری، به تصحیح دکتر نجف لکزایی.
- ۳- الابعاد السياسية لمفهوم الامن فی الاسلام، مصطفى محمود منجود.
- ۴- امنیت ملی در روایات، آیت الله ری شهری.
- ۵- فقه سیاسی، آیت الله عمید زنجانی، ج ۳.
- ۶- الاسلام والامن الاجتماعی، محمد عماره.
- ۷- موسوعه الامن والاستخبارات فی الاسلام، علی دعموش عاملی، زیر نظر علامه جعفر مرتضی عاملی.

فقه سیاسی تطبیقی

دروس پیشنهادی: ندارد.	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد: ۲ واحد	عنوان درس به فارسی: فقه سیاسی تطبیقی عنوان درس به انگلیسی: Comparative Political Jurisprudence
	عملی				
	نظری*	تخصصی		تعداد ساعت: ۳۲	
	عملی				
	نظری	اختیاری			
	عملی				
☐ ندارد		☐ آموزش تکمیلی: دارد			
☐ سفر علمی		☐ آزمایشگاه			☐ کارگاه
		☒ سمینار		☐	

هدف:

بررسی تطبیقی فقه سیاسی شیعه و اهل سنت به منظور شناخت نقاط اشتراک و افتراق این دو.

سرفصل یا رئوس مطالب:

۱. مفاهیم و کلیات
 - فقه تطبیقی - مقایسه‌ای
 - اهمیت و ضرورت بررسی تطبیقی فقه سیاسی شیعه و اهل سنت
 - روش تطبیقی در مطالعات فقه سیاسی
۲. بررسی تطبیقی فقه سیاسی شیعه (زیدیه، اسماعیلیه و امامیه) و اهل سنت (مکاتب فقهی چهارگانه و وهابیت) در محورهای:
 - مبانی فقه سیاسی
 - مبادی فقه سیاسی
 - منابع فقه سیاسی
 - روش فقه سیاسی
 - نظریه های فقه سیاسی
 - مکاتب فقه سیاسی
 - مسائل فقه سیاسی

۳. بررسی تطبیقی نظام سیاسی در فقه سیاسی شیعه (زیدیه، اسماعیلیه و امامیه) و اهل سنت (مکاتب فقهی چهارگانه و وهابیت)

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
+	+	+	+

منابع:

- ۱- الاصول العامة للفقہ المقارن، محمدتقی حکیم
- ۲- الفقه الاسلامی فی اسلوبه الجدید، وهبة زحیلی
- ۳- آثار الحرب فی الفقه الاسلامی، وهبة زحیلی
- ۴- احکام الذمیین، عبدالکریم زیدان
- ۵- موسوعة احکام المرتد، حسین امینی
- ۶- الفقه علی المذاهب الخمسة، محمدجواد مغنیه
- ۷- دروس فی الفقه المقارن، محمدابراهیم جناتی
- ۸- الخلاف (مبحث جهاد - امر به معروف و...) شیخ طوسی
- ۹- العلاقات الدولیة فی الشریعة الاسلامیة (دراسة فقهیة مقارنة)، عباس شومان
- ۱۰- مختلف الشیعه، حسن بن یوسف الحلّی.
- ۱۱- الاصول العامه للفقہ المقارن، محسن الحکیم.

روش تحقیق در علوم سیاسی

دروس پیشنهادی: ندارد.	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد:	عنوان درس به فارسی: روش تحقیق در علوم سیاسی عنوان درس به انگلیسی: Research Methods in Political Science
	عملی			۲ واحد	
	نظری	تخصصی		تعداد ساعت: ۳۲	
	عملی				
	نظری*	اختیاری			
	عملی				
☐ ندارد ☐ آموزش تکمیلی: دارد		☐ آزمایشگاه ☐ سمینار			
☐ کارگاه ☐ سفر علمی					

هدف:

آشنایی دانشجویان با روش‌های متداول در علوم سیاسی با هدف کسب مهارت تحقیق و نگارش پایان‌نامه

سرفصل یا روئوس مطالب:

۱. مباحث پایه
 - مفهوم روش و روش‌شناسی
 - ارتباط روش‌شناسی با فلسفه علم و معرفت‌شناسی
 - روش‌های اثبات‌گرایی، تفسیری (تفهیمی) و انتقادی در علوم سیاسی
 - رهیافت‌های نظری در علوم سیاسی از قبیل هنجاری، نهادی، رفتاری، انتخاب عقلایی، تحلیل گفتمان و ...
۲. روش تحقیق عملیاتی
 - طراحی طرح تحقیق و پروژه‌های تحقیقاتی
 - گردآوری داده‌ها شامل روش‌های کمی و کیفی، اسنادی، پیمایش، مصاحبه، مشاهده میدانی،
 - آزمایش، روش‌های تاریخی - مقایسه‌ای
 - تحلیل داده‌ها؛ کمی و کیفی

۳. شیوه نگارش

- شیوه نگارش مقاله تحقیقی (علمی - پژوهشی)
- شیوه نگارش پایان نامه
- شیوه نقد و بررسی کتاب

توجه: این درس لازم است در نیمسال اول گذرانده شود

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
+	+	+	+

منابع:

- ۱- روش شناسی نظریه‌های جدید در علم سیاست، معینی علمداری.
- ۲- روش و نظریه در علوم سیاسی، ترجمه امیر محمد حاجی یوسفی.
- ۳- روش شناسی در علوم سیاسی، سید صادق حقیقت.
- ۴- روش شناسی در علوم سیاسی و روابط بین الملل، محمود سریع القلم.

آیات الاحکام سیاسی

دروس پیشنهادی: ندارد.	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد: ۲ واحد	عنوان درس به فارسی: آیات الاحکام سیاسی عنوان درس به انگلیسی: Political Quranic Verses
	عملی				
	نظری	تخصصی			
	عملی				
	نظری*	اختیاری		تعداد ساعت: ۳۲	
	عملی				
☐ ندارد		☐ آموزش تکمیلی: دارد			
☐ سفر علمی		☐ کارگاه		☐ آزمایشگاه	
		☒ سمینار			

هدف:

آشنایی با شیوه های استنباط آیات الاحکام سیاسی و مباحث بنیادین سیاست و طبقه بندی آیات سیاسی درقرآن کریم

سرفصل یا رئوس مطالب:

۱. مفاهیم و کلیات
 - حکم شرعی
 - سیاست درقرآن کریم
 - پیشینه استنباط احکام سیاسی از قرآن کریم
 - جایگاه مطالعات تفسیر سیاسی درعلوم اسلامی
 - معرفی مهمترین آثار مربوط به آیات الاحکام سیاسی
۲. مباحث نظری و روش شناختی
 - مبانی نظری و پیش فرض های هستی شناختی، معرفت شناختی، انسان شناختی، جامعه شناختی
 - وغایت شناختی فهم و تفسیر آیات الاحکام سیاسی
 - مبانی استنباط آیات الاحکام سیاسی

- روش شناسی استنباط آیات الاحکام سیاسی
- اصول وقواعد سیاست درقرآن کریم
- اهداف ومقاصد سیاست درقرآن کریم
- ۳. طبقه بندی آیات الاحکام سیاسی
- آیات الاحکام سیاسی درزمینه حاکمیت ودولت
- آیات الاحکام سیاسی درزمینه حقوق وآزادی های مردم
- آیات الاحکام سیاسی درزمینه سیاست داخلی
- آیات الاحکام سیاسی درزمینه سیاست خارجی
- توجه: این درس لازم است درنیمسال اول گذرانده شود.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق(پروژه)
+	+	+	+

منابع:

- ۱- سیاست و حکومت در قرآن، کاظم قاضی زاده.
- ۲- مبانی اندیشه سیاسی در آیات مکی، عبدالقادر حامد تیجانی، ترجمه مهرا ن اسماعیلی و مشتاق الحلو.
- ۳- درآمدی بر مستندات قرآنی فلسفه سیاسی امام خمینی، نجف لکزایی.
- ۴- پیام قرآن، آیت الله مکارم شیرازی، ج ۱۰.
- ۵- تفسیرالمیزان، علامه طباطبایی.
- ۶- تفسیر تسنیم، آیت الله جوادی آملی.
- ۷- تفسیر راهنما، آیت الله هاشمی رفسنجانی.

مبانی کلامی فقه سیاسی

دروس پیشنهادی: ندارد.	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد: ۲ واحد	عنوان درس به فارسی: مبانی کلامی فقه سیاسی عنوان درس به انگلیسی: Theological Bases of Political Jurisprudence
	عملی			تعداد ساعت: ۳۲	
	نظری	پایه			
	عملی	اختیاری			
	نظری*				
	عملی				
☐ ندارد		☐ آموزش تکمیلی: دارد			
☐ کارگاه		☐ آزمایشگاه		☐ علمی	
☐ سفر		☒ سمینار			

هدف:

آشنایی با بنیاد های فقه سیاسی در مکاتب مختلف کلام اسلامی و تأثیر آن ها در ترسیم قلمرو فقه سیاسی

سرفصل یا رئوس مطالب:

۱. مفاهیم و کلیات
 - کلام سیاسی
 - مبانی کلامی
 - رابطه کلام سیاسی و فقه سیاسی
 - وجوه اهمیت و ضرورت بحث از مبانی کلامی فقه سیاسی
 - نقش مبانی کلامی در گونه شناسی مکاتب فقه سیاسی
۲. مبانی فقه سیاسی در مکاتب مختلف کلام اسلامی
 - مبانی معرفت شناختی فقه سیاسی در مکتب اشاعره، معتزله و شیعه
 - مبانی هستی شناختی فقه سیاسی در مکتب اشاعره، معتزله و شیعه
 - مبانی انسان شناختی فقه سیاسی در مکتب اشاعره، معتزله و شیعه
 - مبانی جامعه شناختی فقه سیاسی در مکتب اشاعره، معتزله و شیعه
 - مبانی غایت شناختی فقه سیاسی در مکتب اشاعره، معتزله و شیعه
۳. کلام سیاسی و قلمرو فقه سیاسی در دوران معاصر

- انتظارات بشری از فقه سیاسی
- قلمرو فقه سیاسی درنگرش حداقلی به فقه سیاسی
- قلمرو فقه سیاسی درنگرش حداکثری به فقه سیاسی
- مبانی کلامی تحول و تطور در قلمرو فقه سیاسی
- کار آمدی و پاسخگویی فقه سیاسی به مسائل معاصر

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
+	+	+	+

منابع:

- غلامرضا بهروزی لک، «چیستی کلام سیاسی»، فصلنامه قبسات.
- غلامرضا بهروزی لک، «روش شناسی کلام سیاسی» در: داود فیرحی، روش شناسی دانش سیاسی در تمدن اسلامی، قم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی.
- مهدی هادوی، مبانی کلامی اجتهاد.
- عبدالحسین خسروپناه، انتظارات بشر از دین.

متون فقه سیاسی

دروس پیشنهادی: ندارد.	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد:	عنوان درس به فارسی: متون فقه سیاسی عنوان درس به انگلیسی: Political Jurisprudence Texts	
	عملی			۲ واحد		
	نظری	پایه		تعداد ساعت: ۳۲		
	عملی					
	نظری	اختیاری				
	عملی					
☐ ندارد		☐ آموزش تکمیلی: دارد				
سفر		آزمایشگاه ☐			علمی ☐	
		کارگاه ☐		سمینار ☒		

هدف:

آشنایی با متون، ادبیات و اصطلاحات فقهی سیاسی.

سرفصل یا رئوس مطالب:

۱. روش‌شناسی بررسی متون فقه سیاسی؛ رویکرد تاریخی، موضوعی، مکاتب فقهی و انتخاب رویکرد موضوعی.
۲. امامت و ولایت در متون فقهی سیاسی؛ علل حاجت به امام، صفات و شرایط امام، چگونگی انتخاب امام اختیارات امام، علل غیبت امام، ولایت فقها در عصر غیبت.
۳. تعامل با سلاطین جور در عصر غیبت؛ مفهوم سلطان عادل و جائز، حکم پذیرش ولایت از سوی سلاطین جور، حکم روابط مالی با سلاطین جور و ...
۴. احکام مالی در عصر غیبت؛ ولایت بر انفال، زکات، خمس، اموال بلا ارث، اموال گمشده، نظارت بر بازار و ...
۵. احکام جهاد؛ شرایط وجوب جهاد، احکام جهاد، اسرا و غنائم، دفاع و مرابطه و مرزبانی.
۶. امنیت اجتماعی سیاسی در دولت اسلامی؛ محاربین، بغا، مرتدین و ...
۷. امر به معروف و نهی از منکر در دولت اسلامی؛ شرایط امر به معروف و نهی از منکر، مراتب امر به معروف و نهی از منکر، ...

۸. اقامه نماز جمعه و عیدین؛ شرایط وجوب نماز جمعه و عیدین، حکم برپایی نماز جمعه و عیدین در عصر غیبت.

۹. قضاوت و داوری در دولت اسلامی؛ شرایط قاضی، حکم قضاوت و داوری در عصر غیبت ...

۱۰. اقامه حدود و تعزیرات در دولت اسلامی؛ مفهوم حدود و تعزیرات، شرایط اقامه حدود و تعزیرات،

حکم اقامه حدود و تعزیرات در عصر غیبت.

۱۱. رسیدگی به امور محجورین؛ مفهوم حجر، مفلس، لقیط، حکم محجورین، مفلسین و لقیط در عصر

غیبت.

توجه:

گزیده‌ای از متون فقهی براساس موضوعات و محورهای مذکور تهیه و پس از مطالعه دانشجویان در

کلاس با راهنمایی و نظارت استاد متن خوانی صورت می‌گیرد.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
+	+	+	+

منابع:

۱. روش شناسی در مطالعات سیاسی اسلام، علی اکبر علیجانی و همکاران، مرکز تحقیقات دانشگاه امام

صادق (ع)، ۱۳۸۶

۲. الرسائل، سید مرتضی، قم، مطبعة السيد الشهداء، ۱۴۰۵.

۳. الکافی فی الفقه، ابی الصلاح حلبی، اصفهان، مکتبه الامام امیر المومنین، ۱۳۶۲.

۴. شرایع الاسلام، محقق حلبی، تهران، انتشارات استقلال، ۱۴۰۹.

۵. قواعد الاحکام، علامه حلبی، قم، موسسه النشر الاسلامی، ۱۴۱۳.

۶. تحریر الاحکام، علامه حلبی، قم، موسسه امام صادق (ع)، ۱۴۲۰.

۷. المهذب البارع، ابن فهد حلبی، قم، موسسه النشر الاسلامی، ۱۴۰۷.

۸. اللمعه دمشقیه، شهید اول، قم، دار الفکر، ۱۴۱۱.

٩. نضد القواعد الفقيهيه، فاضل مقداد، قم ، كتابخانه آية الله مرعشى نجفى (مطبعة الخيام) ، ١٤٠٣.
١٠. جامع المقاصد، محقق كركى ، قم، موسسه آل البيت ، ١٤٠٨.
١١. الرسائل الكركى، محقق كركى، كتابخانه آية الله مرعشى نجفى، ١٣٤٩.
١٢. الروضة البهية فى شرح اللمعة دمشقيه، شهيد ثانى، نجف، جامعه النجف الدينيه،
١٣. كفايه الاحكام ، محقق سبزوارى، اصفهان ، بى تا.
١٤. مفاتيح الشرايع، فيض كاشانى، قم، مطبعة الخيام، ١٤١٠.
١٥. الوسائل الشيعه، حر عاملى ، قم، موسسه آل البيت، ١٤١٤.
١٦. انوار نعمانيه، سيد نعمت اله جزايرى.
١٧. كشف اللثام، فاضل هندی ، قم، موسسه النشر الاسلامى.
١٨. الحدائق الناظره، شيخ يوسف بحراني، قم ، موسسه النشر الاسلامى.

مبانی فقهی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

دروس پیشنهادی: حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد:	عنوان درس به فارسی: مبانی فقهی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران عنوان درس به انگلیسی: Jurisprudential Bases the Constitution of Islamic Republic of Iran
	عملی			۲ واحد	
	نظری	پایه			
	عملی				
	نظری*	اختیاری		تعداد ساعت:	
	عملی			۳۲	
☐ ندارد ☐ آموزش تکمیلی: دارد					
☐ کارگاه ☐ آزمایشگاه					
☐ سمینار ☐ علمی					
☐ سفر					

هدف:

آشنایی با مبانی، اصول، قواعد و مستندات فقهی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

سرفصل یا رئوس مطالب:

۱. حاکمیت در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
 - تعریف حاکمیت و رابطه آن با مفهوم ولایت در فقه
 - منشاء حاکمیت از دیدگاه حقوق موضوعه و فقه اسلام
 - اصل عدم ولایت و رابطه آن با ضرورت تشکیل حکومت
 - مراتب ده گانه ولایت با تأکید بر ولایت زعامت
 - دارندگان ولایت بر زعامت: معصومین علیهم السلام، فقهای جامع الشرایط، مؤمنان عادل
۲. حکومت در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
 - ضرورت تشکیل حکومت از دیدگاه عقل و نقل
 - شرایط حاکم یا رهبر حکومت از دیدگاه عقل و نقل
 - مبنای فقهی تشکیل حکومت:
 - مبنای حسب
 - روایات خاصه مانند مقبوله عمر بن حنظله و توقیع امام زمان(ع)
 - حدود اختیارات حکومت اسلامی بر طبق هر یک از دو مبنای فوق

- چگونگی تعیین رهبر: نظریه انتصاب و نظریه انتخاب
- تبیین اطلاق ولایت از دیدگاه فقه و قانون اساسی
- ۳. فصل سوم: قوای حاکم در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- اندیشه تفکیک قوا از دیدگاه حقوق معاصر و فقه
- رابطه قوای حاکم با رهبر
- رابطه قوای حاکم با یکدیگر (تفکیک مطلق، تفکیک نسبی، اختلاط قوا، استقلال قوا)
- ۴. قوه مقننه در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- مبنای وضع قانون: فتاوی مشهور، فتاوی رهبر یا ...
- نظارت بر وضع قانون توسط شورای نگهبان و مبنای فقهی آن.
- نقش مصلحت در وضع قانون یا بررسی فقهی مجمع تشخیص مصلحت نظام و جایگاه آن در قانونگذاری.
- ۵. قوه مجریه در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- انتخاب رئیس جمهور و نقش مردم و رهبر در این میان
- رابطه رئیس جمهور با رهبر از نظر فقهی: امکان تحدید قدرت رئیس جمهور یا عزل وی توسط رهبر
- بررسی فقهی بعضی از شرایط رئیس جمهور مانند عدالت و مرد بودن
- رابطه رئیس جمهور و وزیران، شرایط وزیران و عزل و نصب آنها
- ۶. قوه قضائیه در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- رابطه رئیس قوه قضائیه با رهبر از نظر فقهی
- ملاک قضاوت: فتوی قاضی یا قوانین مصوب
- شرایط قاضی: عدالت، اجتهاد، مرد بودن و ...
- ۷. حقوق و آزادی‌های عمومی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- حقوق و آزادی‌های شخصی، اجتماعی و مذهبی (آزادی شغل، مسکن، کار، بیان، مذهب و ...)
- حقوق و آزادی‌های سیاسی (تشکیل گروه، حزب، جمعیت، راه‌پیمایی و ...)
- حقوق قضایی (حق دادخواهی، حق داشتن وکیل، اصل برائت)

توضیحات:

- آنچه در بالا آمده، پاره ای از مهم‌ترین مباحث فقهی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران است.
- استاد می‌تواند برخی از موضوعات فوق را تدریس کند و برخی را به عنوان کار تحقیقی به دانشجویان واگذار نماید.

- با توجه به این که عنوان درس مبانی فقهی است، نیازی به طرح مبانی کلامی قانون اساسی ایران نمی‌باشد و فرصت کافی نیز برای آن وجود ندارد.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
+	+	+	+

منابع:

- ۱- مبانی قانون اساسی از محمدجواد ارسطا
- ۲- مبانی حکومت اسلامی، جعفر سبحانی
- ۳- منابع قانونگذاری در حکومت اسلامی، سیف‌الله صرامی
- ۴- نظام‌الحکم از آیه الله منتظری
- ۵- تنبیه الأمة از نائینی
- ۶- فقه سیاسی ج ۱ و ۲، عمید زنجانی
- ۷- مجموعه آثار کنگره مبانی فقهی امام خمینی (۱۰ جلد)
- ۸- سیاست خارجی و روابط بین‌الملل در اسلام
- ۹- فقه سیاسی، عمید زنجانی
- ۱۰- فقه سیاسی شکوری (جلد دوم)
- ۱۱- سیاست خارجی پیامبر اکرم از سعید جلیلی
- ۱۲- الدبلوماسية الإسلامية از محمد عبدالرحمان
- ۱۳- فقه سیاسی، حقوق تعهدات بین‌المللی و دیپلماسی در اسلام از عباسعلی عمید زنجانی
- ۱۴- کلیات حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران آیه الله عمید زنجانی.
- ۱۵- حاکمیت در اسلام، آیت الله موسوی خلیجی.
- ۱۶- مبانی و مستندات قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، سید جواد ورعی.

تاریخ تحول فقه سیاسی

دروس پیشنهادی: ندارد.	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد: ۲ واحد	عنوان درس به فارسی: تاریخ تحول فقه سیاسی عنوان درس به انگلیسی: History of Political Developments of Jurisprudence				
	عملی								
	نظری	پایه							
	عملی								
	نظری*	اختیاری				تعداد ساعت: ۳۲			
	عملی								
آموزش تکمیلی: دارد ☐ ندارد ☐									
آزمایشگاه ☐ کارگاه ☐ سمینار ☒									
سفر علمی ☐									

هدف:

آشنایی با تحولات فقه سیاسی شیعه و اهل سنت به منظور فهم ویژگی های آنها و نقش تحولات سیاسی اجتماعی در تحول فقه سیاسی

سرفصل یا روئوس مطالب:

۱. شریعت و آموزه های فقهی سیاسی در عصر پیامبر اسلام (ص)
۲. تحولات فقه سیاسی شیعه-فقه سیاسی در عصر ائمه (ع)
- فقه سیاسی در عصر غیبت
- فقه سیاسی و نظم تقیه ای؛ بررسی تحول فقه سیاسی شیعه با توجه به تحولات سیاسی اجتماعی این دوران و با اشاره به دیدگاه برخی از فقهای شیعه از قبیل شیخ مفید و سید مرتضی و...
- فقه سیاسی و نظم سلطانی؛ بررسی تحول فقه سیاسی شیعه با توجه به تحولات سیاسی اجتماعی دوران صفویه تا اوائل قاجاریه و با اشاره به دیدگاه برخی از فقهای شیعه از قبیل محقق حلی، محقق سبزواری، محقق اردبیلی، ملا احمد نراقی و...

- فقه سیاسی و نظم مشروطه؛ بررسی تحول فقه سیاسی شیعه با توجه به تحولات سیاسی اجتماعی دوران مشروطه تا انقلاب اسلامی و با اشاره به دیدگاه برخی از فقهای شیعه از قبیل شیخ فضل الله نوری و محقق نائینی

- فقه سیاسی و نظم جمهوری؛ بررسی تحول فقه سیاسی شیعه با توجه به تحولات سیاسی اجتماعی دوران انقلاب اسلامی و تأسیس جمهوری اسلامی و با اشاره به دیدگاه امام خمینی (ره) و...
۳. تحولات فقه سیاسی اهل سنت

- فقه سیاسی در عصر خلافت؛ بررسی تحولات فقه سیاسی اهل سنت با توجه به تحولات سیاسی اجتماعی دوران خلافت خلفای راشدین، اموی و عباسی و با اشاره به دیدگاه فقهای اهل سنت از قبیل رؤسای مکاتب فقهی چهارگانه، ماوردی و غزالی و...

- فقه سیاسی در عصر سلطنت؛ بررسی تحولات فقه سیاسی اهل سنت با توجه به تحولات سیاسی اجتماعی عصر ظهور سلطنت اسلامی و با اشاره به دیدگاه فقهای اهل سنت از قبیل ابن جماعه، ابن تیمیه و...

- فقه سیاسی در دوران معاصر؛ بررسی تحولات فقه سیاسی اهل سنت با توجه به تحولات سیاسی اجتماعی معاصر در جهان اهل سنت و با اشاره به دیدگاه فقهای اهل سنت از قبیل مودودی، رشید رضا و...

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
+	+	+	+

منابع:

- ۱- چالش سیاست دینی و نظم سلطانی، نجف لک زایی.
- ۲- درس گفتارهای فقه سیاسی، منصور میراحمدی و دیگران.
- ۳- فقه سیاسی، آیت الله عمید زنجانی.
- ۴- مجموعه کتاب‌های اندیشه سیاسی فقهای شیعه، منتشر شده توسط پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی پژوهشگاه.
- ۵- ادوار فقه، محمود شهابی.
- ۶- تاریخ فقه و فقها، ابوالقاسم گرجی.

فقه سیاسی امام خمینی (ره)

عنوان درس به فارسی: فقه سیاسی امام خمینی (ره) عنوان درس به انگلیسی: Political Jurisprudence of Imam Khomeini	تعداد واحد: ۲ واحد	نوع واحد	جبرانی	نظری	دروس پیشنهادی: ندارد.
	تعداد ساعت: ۳۲		تخصصی	عملی	
آموزش تکمیلی: دارد ☐		آزمایشگاه ☐	اختیاری	نظری*	ندارد ☐
	عملی			کارگاه ☐	

هدف:

آشنایی دانشجویان با اندیشه و آراء فقهی سیاسی امام خمینی (ره)

سرفصل یا رئوس مطالب:

۱. زندگی و زمانه امام خمینی (ره)
۲. مبانی اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)
۳. مفاهیم و اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)
 - سیاست، حکومت، نظام سیاسی
 - ولایت فقیه، رهبری، امامت، هدایت
 - مردم، جمهوریت
 - آزادی
 - عدالت
 - قانون
 - انقلاب
 - امنیت
۴. حکومت اسلامی
 - انواع حکومت

- ضرورت حکومت اسلامی و لزوم اقامه آن در عصر غیبت
- اهداف و اصول حکومت اسلامی
- وظایف و کارکردهای حکومت اسلامی

۵. رهبری و ولایت فقیه

- جایگاه و اهمیت ولایت فقیه
 - ادله (عقلی، نقلی، سیره) ولایت فقیه
 - شرایط ولی فقیه
 - وظایف و اختیارات ولی فقیه
- #### ۶. مسائل مهم سیاسی در اندیشه امام خمینی (ره)

- انقلاب
- مسأله فلسطین
- استکبار و استضعاف
- استقلال و وابستگی
- عدالت اجتماعی
- جهان اسلام

روشن ارزیابی:

تحقیق (پروژه)	آزمون نهایی	میان ترم	ارزشیابی مستمر
+	+	+	+

منابع:

- ۱- صحیفه امام (ره)
- ۲- امام خمینی (ره)، شرح حدیث جنود عقل و جهل «حکومت اسلامی، مؤسسه نشر آثار امام خمینی (ره)، ۱۳۸۳.
- ۳- قاضی زاده، کاظم، «اندیشه‌های فقهی - سیاسی امام خمینی (ره)»، انتشارات مرکز تحقیقات استراتژیک ریاست جمهوری، ۱۳۷۷.

- ۴- لکزایی، نجف، «درآمدی بر مستندات قرآنی فلسفه سیاسی امام خمینی (ره)»، بوستان کتاب، قم، ۱۳۸۶.
- ۵- رجیبی، محمدحسن؛ زندگی‌نامه سیاسی امام خمینی (ره)، انتشارات کتابخانه ملی جمهوری اسلامی، ۱۳۷۰.
- ۶- جمشیدی، محمدحسن؛ اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)؛ پژوهشکده امام خمینی و انقلاب اسلامی، ۱۳۸۱.
- ۷- جهان‌بزرگی، احمد؛ اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)، مؤسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر، ۱۳۸۱.
- ۸- اخترشهر، مسلمی؛ درآمدی بر اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)، پاد اندیشه، ۱۳۸۳.
- ۹- ایزدپناه، عباسی؛ درآمدی بر مبانی آثار و اندیشه‌های امام خمینی (ره)؛ نشر عروج، ۱۳۷۵.
- ۱۰- طاهری خرم‌آبادی، سید حسن؛ ولایت و رهبری در اسلام؛ پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۸۹.

فقه سیاسی مقام معظم رهبری

دروس پیشنهادی: ندارد.	نظری	جبرانی	نوع واحد	تعداد واحد:	عنوان درس به فارسی: فقه سیاسی مقام معظم رهبری عنوان درس به انگلیسی: Political Jurisprudence of Ayatollah Khamenei	
	عملی			۲ واحد		
	نظری	پایه		تعداد ساعت: ۳۲		
	عملی					
	نظری*	اختیاری				
	عملی					
☐ ندارد		☐ آموزش تکمیلی: دارد				
☐ کارگاه		☐ آزمایشگاه			☐ علمی	
☐ سفر		☒ سمینار				

هدف:

آشنایی دانشجویان با اندیشه و آراء فقهی سیاسی مقام معظم رهبری

سرفصل یا روئوس مطالب:

۱. زندگی و زمانه مقام معظم رهبری
۲. مبانی اندیشه سیاسی مقام معظم رهبری
۳. مفاهیم بنیادین اندیشه سیاسی مقام معظم رهبری
 - سیاست، حکومت، نظام سیاسی
 - ولایت فقیه، رهبری، امامت، هدایت
 - مردم، جمهوریت
 - آزادی
 - عدالت
 - قانون
 - انقلاب
 - امنیت
۴. حکومت اسلامی
 - انواع حکومت

- ضرورت حکومت اسلامی و لزوم اقامه آن در عصر غیبت
- اهداف و اصول حکومت اسلامی
- وظایف و کارکردهای حکومت اسلامی

۵. رهبری و ولایت فقیه

- جایگاه و اهمیت ولایت فقیه
- دلایل (عقلی، نقلی و سیره) ولایت فقیه
- شرایط ولی فقیه
- وظایف و اختیارات ولی فقیه

۶. مسایل مهم سیاسی در اندیشه سیاسی مقام معظم رهبری

- انقلاب اسلامی
- مساله فلسطین
- استکبار و استضعاف
- جهان اسلام (مسایل و بایسته ها)
- وابستگی و استقلال
- بیداری اسلامی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	تحقیق (پروژه)
+	+	+	-

منابع:

- ۱- نرم افزار به سوی نور ۲، اداره فرهنگی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.
- ۲- رساله اجوبه الاستفتاءات؛ چاپ بیستم، امیر کبیر، ۱۳۸۳.
- ۳- معارف انقلاب، به کوشش علیرضا مختارپور، مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی، ۱۳۸۹.
- ۴- "فلسطین" از منظر رهبر معظم انقلاب اسلامی؛ سعید صلح میرزایی، انتشارات انقلاب اسلامی (وابسته به مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی)، ۱۳۹۰.

- ۵- روشنای علم؛ به کوشش: موسسه فرهنگی حدیث لوح و قلم، انتشارات انقلاب اسلامی (وابسته به موسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی)، ۱۳۹۰
- ۶- یازده گفتار پیرامون بیداری اسلامی؛ به کوشش: موسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی، ۱۳۹۱
- ۷- بیداری اسلامی، هویت تمدنی و چالش‌های پیش‌رو؛ تقی صوفی‌نیارکی، انتشارات نهضت نرم‌افزاری (وابسته به موسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی)، ۱۳۹۱
- ۸- نظریه بیداری اسلامی بر اساس اندیشه سیاسی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای؛ دکتر موسی نجفی، انتشارات نهضت نرم‌افزاری (وابسته به موسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی)، ۱۳۹۱
- ۹- درس‌های عاشورا؛ به کوشش: موسسه فرهنگی حدیث لوح و قلم، انتشارات انقلاب اسلامی، ۱۳۹۱
- ۱۰- بیانات رهبر انقلاب درباره بیداری اسلامی و مسئله فلسطین؛ به کوشش: موسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی، انتشارات انقلاب اسلامی، ۱۳۹۱

